

AAN DEN HEER KARL KAUTSKY,

Uitgever van de „Neue Zeit”,

BERLIN—FRIEDENAU.

ZEER GEËERDE HEER!

Gij hebt onlangs in uw blad gezegd, dat Gij mijn moed bewondert. Ik kan het compliment niet aannemen, omdat ik mij niet bewust ben méér te hebben gedaan, dan mijn plicht als geleerde mij voorschreef en dit is: de waarheid te zoeken en haar uit te spreken, óók wanneer zij in strijd blijkt te zijn met de erkende meening van den geweldigsten gezaghebber op dit gebied. Vereeren Gij en ik onzen gemeenschappelijken leermeester Marx niet juist dáárom, wijl hij dezen „moed” toonde tegen de gezaghebbende leeraren van zijn tijd. En is den waarheidszoeker tegenover Marx niet geoorloofd, wat Marx zich wel mocht veroorloven tegen Stuart Mill en Ricardo?

Maar ik wil mij het compliment waardig maken. En daarom heb ik de eer, U uit te noodigen persoonlijk met mij den degen te kruisen. Tot nog toe heeft Uw geacht orgaan mij toevertrouwd aan de rechterlijk-kritische behandeling van jongere heeren, die onbekend zijn buiten hun kring, en in elk geval geen wetenschappelijken naam te verliezen hebben, zooals Gij en ik. Wat zij hebben voor den dag gebracht, was van hun kant zeer zeker met de beste bedoelingen gedaan en door het eerlijkste streven naar waarheid ingegeven; maar Gij zult het mij zeker ten goede houden, wanneer ik, als de beklagde en geregeld ten zwaarste veroordeelde, niet dadelijk overtuigd ben, dat in mijn zaak ook objectief, zonder aanzien

des persoons, recht gesproken is. Ik gevoel zoo, dat, al lag het niet in hun bedoeling, het feitelijk resultaat hunner redeneering toch weêr te geven is met de woorden, die Marx schreef in de voorrede van de tweede uitgave van zijn „Kapitaal”!

„De geleerde en ongeleerde woordvoerders der Duitsche bourgeoisie hebben eerst getracht „Het Kapitaal” dood te zwijgen, wat hun met mijn vroegere werken gelukt is. Zoodra deze tactiek niet langer met de tijdsomstandigheden overeen te brengen was, schreven zij, onder voorwendsel mijn boek te kritiseeren, voorschriften „Tot geruststelling van het burgerlijk bewustzijn”.

Met een paar veranderingen in den tekst beschrijven deze woorden naar mijn meening nauwkeurig den toestand, waarin ik mij nu bijna achttien jaar bevind tegenover de richting, die door U geleid wordt.

Van een man van uw wetenschappelijk gezag en uw verleden heb ik zulke objectieve misvattingen niet te vreezen en daarom waag ik het inderdaad zeer „moedige” verzoek, om tegenover mij persoonlijk het zwaard der kritiek ter hand te nemen.

Ik erken, dat ik ongeveer tien jaren geleden mij eens heel grof heb uitgelaten tegenover uwe aanhangers. Ik neem deze gelegenheid waar, om mijn spijt daarover te kennen te geven. Niet om U een voorwendsel te ontnemen om den door mij gewenschten pennestrijd af te wijzen, maar omdat ik werkelijk tot de overtuiging ben gekomen, dat de mensch in den regel alleen dat doet, zegt en schrijft, wat hem zijn maatschappelijk milieu ingeeft. „De menschen zijn somnambulen”, zegt Gabriel Tarde. Ik begrijp tegenwoordig volkomen, dat de volgelingen van Karl Marx iederen aanval op hunnen meester

op het eerste gezicht als brutale aanmatiging opvatten.

Gij zult, hoop ik, mijn bescheiden verzoek niet op dien grond meenen te moeten afwijzen, dat ik uw zwaard niet waardig ben. Mijn persoonlijke eerlijkheid is, naar ik hoop, buiten kwestie, en in de republiek der wetenschap heeft, wanneer hij hare regelen opvolgt, ook de geringste man alle rechten harer koningen.

Omdat de wetenschappelijke vecht-kunst helaas geheel en al uit de mode is, zij het mij vergund de, om bij ons beeld te blijven, vecht-regels aan te geven, die de ridderlijkheid in een eerlijken strijd aan den éénen en de menschelijke rede aan den anderen kant voorschrijven. Twee instanties, waaraan wij beiden zeer zeker ons onvoorwaardelijk onderwerpen.

In de eerste plaats moet de bewijsvoering van den tegenstander correct, zelfs met liefde, volledig en in onbetwistbaar duidelijken vorm worden voorgedragen. Dan volgt eerst het onderzoek van het bewijs volgens de praemissen en van de conclusie. Wanneer er beweerd wordt, dat er een fout is begaan, dan is het immanente contra-bewijs te leveren, dat wil zeggen, dan moet de fout ondubbelzinnig naar zijn aard en naam worden omschreven. Dan volgt het onderzoek naar de waarheid der feiten, dat in elk geval noodzakelijk is. Dat onderzoek is noodig, óók wanneer het gebrachte bewijs onwaar is gebleken, want hoewel het bewijs verkeerd is, zou toch de bewering waar kunnen zijn; en het is ook noodig, wanneer het immanente contra-bewijs eens niet kon geleverd worden, omdat het dan toch nog altijd mogelijk kon wezen, dat een bijzonder handige drogredeneering niet dóórzien is.

Wanneer men nu tot het besluit is gekomen dat het bewijs

formeel onomstootelijk is, en dat de bewering in overeenstemming is met de feiten, dan moet de conclusie onvoorwaardelijk door beide partijen worden aanvaard.

Volgens deze methode heb ik naar mijn beste weten en geweten getracht eenige hoofdstellingen van Marx kritisch te weêrleggen en positief door andere te vervangen. Een leerling van den meester kan niet weigeren op dien bodem met mij den strijd aan te binden, want het is de mathematisch-deductieve methode van „het Kapitaal” welke ik heb toegepast. Ik kan en mag eischen, dat mijn kritiek en mijn eigene beweringen en bewijzen naar deze eenige wetenschappelijke methode worden onderzocht. Ik kan dit speciaal van den uitgever van de „*Neue Zeit*” eischen, die krachtens zijn ambt verplicht is de wetenschap der economie met zuiver wetenschappelijke middelen te dienen.

Om den strijd gemakkelijker te maken, ben ik zoo vrij, volgens een oude goede zede, een aantal stellingen op het papier te zetten:

Stelling I. De Marxistische leer van de waarde, berust op onvolledige waarneming der feiten, geeft daarom slechts een onvolledige verklaring van het verschijnsel der waarde en is daarom onvoldoende als toetssteen voor de waarheid van andere feiten.

Stelling II. Deze onvolledige waarneming der feiten komt vooral aan den dag, in de volkomen verwaarloozing van het feit der waarde der monopolies.

Stelling III. De leer van Marx berust op een *quaternio terminorum*. De verdubbelde *Terminus medius* is het begrip arbeidskracht.

Stelling IV. Het bewijs van Marx voor de wet der kapitalistische accumulatie berust op een „smokkelarij”.

Stelling V. De in dezelfde wet voorkomende bewering van de reproductie der „reserve armee” en van de kapitaalverhouding, is in strijd met het feit, dat de bevolking in de steden sneller aangroeit dan de bevolking op het platte land.

Stelling VI. Het door Marx aangevoerde bewijs voor de „tendens der kapitalistische ontwikkeling” in den landbouw, berust op een dubbele *quaternio terminorum*. De verdubbelde *termino medii* zijn de begrippen „onteigening” en „boer”.

Stelling VII. Het door Kautsky aangevoerde bewijs voor dezelfde wet berust op een dubbele „smokkelarij”, waarin eerstens het hypotheek-eigendom gelijk gesteld wordt met grondeigendom en dan het bedrijf van makelaar in hypotheeken, gelijk gesteld met hypotheek-eigendom.

En dan kom ik met mijn eigen beweringen:

Stelling VIII. De absolute met hen vereenzelvigde waarde der produkten, berust niet op de in die produkten belichaamde *arbeidstijd*, maar op de in hen belichaamde *arbeidswaarde*.

Stelling IX. Waar geen monopolie bestaat, d. w. z. waar volledig vrije concurrentie heerscht, kan geen méérwaarde ontstaan.

Stelling X. Méérwaarde ontstaat overal dáár en alleen dáár, waar bij een ruil één der contracten beschikt over een monopolie.

Stelling XI. De maatschappelijke méérwaarde (grondrente en kapitaalwinst) is een gevolg van het bestaan van een maatschappelijke klassen-monopolie-verhouding, tusschen de kapitalisten-klasse en het proletariaat.

Stelling XII. Dit klassen-monopolie is tot stand gekomen door het monopoliseeren van den grond en de juridische vorm van dit monopolie is het groot-grondeigendom.

Stelling XIII. Dit klassen-monopolie is ontstaan door buiten-economische krachten, en wel door geweldadige of door geestelijke machtsuitoefening.

Stelling XIV. Waar dit klassen-monopolie bestaat, daar bestaat een maatschappij, waarin de menschen kunnen gaan wonen waar zij willen, een land dus waar het verkeer vrij is en de druk op de bevolking ééNZijdig minder wordt; het gevolg hiervan is een afvloeiing van de landbevolking naar de steden op groote schaal en dit is de oorzaak van het ontstaan van het kapitalisme.

Stelling XV. Het kapitalisme is derhalve niet een normale phase van de maatschappelijke ontwikkeling, maar een gevolg van den storenden invloed van een macht, die niet tehuis behoort in de economie.

Stelling XVI. Door voldoende binnenlandsche kolonisatie kan de monopolisatie van den grond opgeheven worden en aan het kapitalisme zijn bestaansvoorwaarde worden ontnomen.

Dit schijnt mij vooreerst voldoende voor een wetenschappelijk debat. Wat mij persoonlijk aangaat, heb ik

vast besloten, het debat te voeren in den geest van hoogachting voor den tegenstander, zooals past voor geleerden, die niets anders zoeken dan de waarheid. En ik verbind mij hier voor de geheele wereld om alle consequenties te aanvaarden, die dáárvan het gevolg zullen zijn, wanneer het U gelukt mijne stellingen te weêrleggen.

In de stellige verwachting, dat Gij, geëerde heer niet zult schromen den handschoen op te nemen, dien ik U in alle oprechtheid toewerp, heb ik de eer mij te teekenen, met de meeste hoogachting

Berlijn—Steglitz
in Mei 1912.

Uw zeer dienstwillige
DR. FRANZ OPPENHEIMER.

NA HET AFDRUKKEN VAN DEZE VERTALING VER-
SCHEEN WEDER EEN NIEUWE DRUK VAN DR. F.
OPPENHEIMER'S WERKJE, WAARIN DE BEIDE HIER
VOLGENDE BRIEVEN ZIJN OPGENOMEN.

FEBR. '13.

DE VERTALER.

BRIEF VAN KARL KAUTSKY AAN
DR. FRANZ OPPENHEIMER.

ZEER GEËERDE HEER!

Zoo juist van een vakantie-reis tehuis komend, vind ik Uw nieuwste boek, voor welks toezending ik U mijn dank betuig. Ik zal het doorwerken, zoodra mijn tijd mij dit veroorlooft. Tot nu toe heb ik alleen Uw open brief aan mij gelezen, die in Uw boek de plaats van een voorrede inneemt. Hij heeft mij niets anders ontlokt dan een verwonderenden glimlach.

Gij daagt mij uit tot een tweekamp en verzekert, dat Gij „mijn zwaard niet onwaardig zijt”. Gij wilt de „helaas uit de mode zijnde wetenschappelijke vechtkunst” weêr nieuw leven geven en den strijd naar de regels der „ridderlijkheid” voeren. Dit lijkt mij een taal, die meer aan Don Quichotte, dan aan Karl Marx doet denken. En aan dien zelfden tijd der ridderschap doet mij ook denken, uw gelooven, dat men door een dispuut van vertegenwoordigers van twee zéér uiteen loopende wetenschappelijke opvattingen tot een eind-beslissing zou kunnen komen omtrent de juistheid van de ééne of van de andere. Redetwisten van die soort waren gebruikelijk in den tijd der Scholastiek en van het Talmudisme. Heinrich Heine heeft ze reeds vermakelijk bespot in de figuren van den monnik en den rabbi, die in de Aula van Toledo voor den koning en de koningin disputeerden om uit te maken wat nu „de ware God” was.

Mij is geen ernstig geleerde van onzen tijd bekend, die een uitdaging, als door U tot mij gericht, zou hebben kunnen uitspreken of aannemen. En voorzeker is er in

de geheele moderne wetenschap, geen enkel fundamenteel vraagstuk, dat door zulk een tournooi op beslissende wijze zou kunnen worden uitgemaakt. *Zóó eenvoudig zijn de moderne problemen van de economie en van het socialisme, niet als zij U voor den geest schijnen te staan, waar Gij gelooft, dat de regelen van de „ridderlijkheid in een eerlijken strijd” en de „menschelijke logika” voldoende zouden zijn om ze op te lossen.*

Discussies kunnen zeer belangrijk en vruchtbaar zijn tusschen menschen, die te voren op een gemeenschappelijke bodem stonden en zich van elkaar hebben verwijderd. Ook dáár zal hunne discussie bijna nooit tot gevolg hebben, dat de een of de ander van de onjuistheid van zijn standpunt overtuigd wordt; maar zij kan tot de erkenning brengen of alleen misverstand aan hunne verwijdering ten grondslag legt, dan wel verschillen in de methode der bewijsvoering, of in de kennis of de waardeering der feiten. Zij zal bijna nooit tot een overeenstemming leiden, maar eerder tot een verwijding der kloof, maar juist door die verwijding kan zij de grondslagen van ieders standpunt scherper en klaarder tot uitdrukking brengen. En klaarheid is altijd veel waard.

Geheel anders is de toedracht, waar vertegenwoordigers van twee van den beginne af van elkaar gescheiden opvattingen tegen elkaar in het krijt treden. Het Marxisme beschikt over een rijke litteratuur en de leer der „Bodenreform” niet minder, en de u eigene opvatting van deze laatste leer hebt Gij reeds in menig boekdeel neergelegd. Hoe zou dan nu een korte discussie in deze zaak méér klaarheid kunnen brengen, dan door de studie van de betreffende litteratuur te verkrijgen is? Of hoe zou een dergelijke discussie een bewijs kunnen brengen

voor de juistheid van één der beide opvattingen, dat méér overtuigend zou zijn, dan dat gene, wat te vinden is in de standaard-werken der wederzijdsche partijen?

De beteekenis eener wetenschappelijke opvatting wordt niet vastgesteld door een dispuut, maar door haar eindsucces, waaronder wij natuurlijk niet verstaan de vluchtige loftuitingen der kranten, maar de duurzame bevruchting van het wetenschappelijk onderzoek en van de praktijk:

Uw oorlogsverklaring is dus voor een man der moderne wetenschap reeds zonderling genoeg. Maar nog grappiger is het feit, dat Gij niet zoo maar de geheele Marxistische richting ten strijde daagt, maar alleen mij waardig keurt met U „het zwaard te kruisen”, en dat Gij alle mijne collega’s als „jongere heeren... die geen wetenschappelijken naam te verliezen hebben” afwijst. Gij verklaart dus, Cunow, Karski, Eckstein, Otto Bauer, Konrad Schmidt — om maar op goed geluk een paar van uwe critici te noemen — onwaardig den Dr. Franz Oppenheimer de schoenriemen te ontbinden.

Deze hooge schatting van Uw eigen ik versterkt in mijne oogen het donquichottische karakter van Uwe uitdaging, Uw Sancho Pansa hebt Gij ook reeds gevonden in de „*National liberale Korrespondenz*”, die zweert op Uwe onoverwinnelijkheid.

Onze houding tegenover U wordt natuurlijk door Uwe oorlogsverklaring in het minst niet gewijzigd. Wij zullen Uw boek behandelen als ieder ander. Wanneer het een bespreking waard is, zal een onzer het bespreken. Of dit geschieden zal hangt af van den zakelijken inhoud van het boek, en niet van Uwe persoonlijke wenschen, in welken eigenaardigen vorm zij ook door U worden ten gehore gebracht.

Friedenau, Augustus.

K. KAUTSKY.

NOG EEN WOORD AAN DEN HEER KARL
KAUTSKY, Uitgever van de „Neue Zeit”,
VAN DR. FRANZ OPPENHEIMER.

ZEER GEËERDE HEER!

Gij hebt de uitnoodiging tot een openbare discussie, die ik tot U gericht heb, geweigerd om redenen, die mij zeer zwak toeschijnen.

Van een debat tusschen „vertegenwoordigers van twee van den beginne af gescheiden opvattingen”, zoude principieel geen resultaat zijn te wachten. Vervolgens neemt Gij aan, dat mijne aanvallen gericht zijn tegen Uwe particuliere „opvattingen” van de sociale ontwikkeling en haar doel. Met uw verlof: dat is een dwaling, die ik mij bijna niet kan voorstellen. Mijn kritiek richt zich niet tegen Uwe opvatting, maar tegen het *logisch-wetenschappelijk fundament* van die opvatting, dat door Marx is gelegd. Mag ik U en den anderen lezers van dit geschrift, eenige niet onbelangrijke feiten in het geheugen roepen?

Het socialisme is oer-oud, maar tot op Marx was het „utopistisch”. Men „eischte” het krachtens ethische en natuurrechtelijke veronderstellingen en men „construeerde” de inrichting van de toekomst-maatschappij „uit het hoofd”. Eerst Marx „verhief het socialisme van utopie tot wetenschap”, doordien hij het wiskundig afleidde als te zijn: het eindpunt van de maatschappelijke ontwikkeling. Deze afleiding laat niet alleen een kritisch onderzoek toe, maar zij eischt dit rechtstreeks. Wie van deze deductieve methode gebruik maakt, wier bewijskracht boven alle andere gaat, die is daardoor, ook zonder een uitdrukkelijke uitdaging, verplicht haar resultaat tegen iedereen

aanvaller te verdedigen, die het „immanente contra-bewijs” voorbrengt, d. w. z., die beweert, dat in de praemissen, of bij het trekken van de conclusie fouten zijn begaan.

Gij en de Uwen hebt U echter niet met deze stilzwijgende, van de methode onafscheidelijke uitdaging tot een ieder tevreden gesteld, maar Gij hebt een halve eeuw lang een dergelijke immanente kritiek ontelbare malen uitdrukkelijk geprovoceerd. Altijd en altijd weêr hebt Gij tegenover de „vulgair economie” triumfeerend betoogd, dat Uw eigen opvatting rust op den wetenschappelijken rotsgrond van onwrikbaar logische stellingen. „Mijnheer de professor tusschen mij en U staat de wetenschap” moet eens een eenvoudig werkman in een debat een „vulgair econoom” geantwoord hebben. Van af dit standpunt hebt Gij het altijd weêr in de wereld gebazuind: *Wer wagt es Rittersmann oder Knapp?* „Wie weêrlegt den wetenschappelijken grondslag van onze socialistische opvatting”? „Wanneer de heeren ons program willen kritiseeren, dan zijn wij altijd bereid hen ten antwoord te staan... Ons einddoel is niet willekeurig gesteld, maar het is het slot van de met de noodzakelijkheid eener natuurwet zich voltrekkende economische ontwikkeling”. Dat schrijft een U zeker niet onbekenden K. K. in de „Neue Zeit”. Tweede deel van den jaargang 1890/91, pagina 638. En van dergelijke plaatsen zijn er ontelbare te vinden.

Het komt mij voor, dat dit dan toch wel degelijk een uitdaging is, en wel duidelijk een uitdaging tot een discussie volgens de ook door Marx gebruikte deductieve methode, d. w. z. volgens de regels van de redeneerende logika. Het was toch zeker niet Uw bedoeling om den tegenstander uit te noodigen tot een scheld-duet, tot een

proef om uit te maken, wiens longen het het langst zouden kunnen uithouden, om den tegenstander uit te maken voor stommerik, strever, utopist, sykophant, „Marx-paap” of „Marx-vreter”? Als dit misschien de bedoeling mocht zijn, dan verklaar ik met schaamroode wangen, dat ik het niet doe, dat ik „er van door ga”. Ik ken het talent in dit opzicht van sommige personen uit Uwe orthodoxie te goed — Gij hebt dit in den laatsten tijd herhaalde malen smartelijk aan eigen lijf ondervonden — om mij met zulke heeren tot een woordenstrijd te laten verleiden. Neen, ik ben geen vriend van dergelijke pretjes! De laatste voorname prestatie van de „Vorwärts”, die onder den titel „Vergebliche Reclame”, op de aan dat blad eigene, bekoorlijke en ridderlijke manier een referaat gaf over mijn brief aan U, heeft mij getoond, dat ik tegenover strijders, die door de natuur met zulke wapens zijn begiftigd, geen kans op succes heb.

Van U echter neem ik aan, dat Gij plan hadt te strijden met de wapens der wetenschap, toen Gij die openlijke uitdaging gingt uitvaardigen. En dáárom heeft het mij, om Uwe woorden te citeren, méér dan een „verwonderenden glimlach ontlokt”, toen ik in Uw antwoord las, dat zulk een openlijke uitdaging tot een dispuut over stellingen, „onder ernstige geleerden van onze dagen” niet meer gebruikelijk was. Wel, wel, mijn geëerde heer K. K.: die stellingen hebt Gij zelf opgesteld en de uitdager zijt Gij zelf. En nu beklagt Gij U over mijn uitdaging? Nu beweert Gij, dat zulke questies niet door een dispuut kunnen beslist worden?

Neen, dat gaat zoo niet! Gij hebt iedereen uitgedaagd Uw „Program te kritiseeren”, dat beteekent: met wetenschappelijke argumenten te weerleggen; en ik zou, ook

wanneer ik maar de vertegenwoordiger van iedereen was, het recht hebben, dat Gij mij met wetenschappelijke argumenten zoudt „ten antwoord staan”. *Maar ik heb daarop nog een beter recht!*

Gij en de uwen hebt mij *persoonlijk* uitgedaagd, niet éénmaal, maar vele malen! Ik weet niet op hoeveel partij-dagen mijn naam is genoemd, en waarlijk niet om mij complimenten te maken; de „Vorwärts” heeft mij nog een paar maanden geleden gehoond als de „mode-socioloog” van de Berlijnsche universiteit, en Gij, persoonlijk, hebt ongeveer een jaar geleden in de „Neue Zeit” mijn „moed bewonderd”. Wanneer Gij nu, na oneindige, altijd weêr herhaalde provocaties, geen strijd met mij wilt aannemen, dan heb ik van *mijn* kant waarlijk geen aanleiding om *Uwen* moed te bewonderen. Gij verheugt U in een bijzonder goed verzekerde onaantastbaarheid — er bestaat voor niet-marxisten geen mogelijkheid om zich tegen Uwe aanvallen voor Uw publiek te verdedigen: want dit publiek leest uit principe geen „burgerlijke” bladen, en de Uwe zijn voor den tegenstander afgesloten. En het heeft nooit voor heel dapper gegolden, wanneer een openbare aanklager of aanvaller zich ging verschuilen achter zijn onaantastbaarheid. Het is verder ook nooit als een bewijs van grooten moed beschouwd, wanneer een ridder, „zoo opeens geen tijd had”, zoodra de met schallende fanfaren tot een tournooi uitgedaagde tegenstander het strijdperk binnen reed.

In het kort, ook als persoonlijk uitgedaagde „kritiseer ik Uw program”; ik beweer, dat het „eindpunt der met de kracht van een natuurwet zich voltrekkende economische ontwikkeling” een ander is, dan Marx daaruit afleidde; en ik knabbel ook niet, zooals de „Marx-vreters” vóór

mij aan de consequenties van zijn leer, maar ik bied aan het duizendmaal geëischte immanente contra-bewijs te leveren. Ik beweer, dat het systeem van logische stellingen, dat het fundament is van uwe opvatting, gebarsten is; ik beweer, dat in het beroemde reken-voorbeeld een massa fouten zitten, die ik zóó nauwkeurig heb aange-toond, dat de beslissing over het ja of neen niet de minste moeilijkheid meer oplevert, wanneer slechts het eerlijk streven naar waarheid voorhanden is.

Het komt mij althans voor, dat tegenover mijn bewering, een Marxist, d. w. z. een wetenschappelijk socialist geen anderen weg openstaat, dan mijn kritiek onder de loep te nemen. Wanneer Gij mij kunt weêrleggen en Marx kunt rechtvaardigen — en wie durft daaraan twijfelen? — dan heb ik mij voor geheel Europa geblameerd. Wanneer Gij echter — laten wij nu het onmogelijke maar eens als mogelijk veronderstellen — mijn kritiek als gerechtvaardigd moet erkennen — dan zoudt Gij inderdaad, als wetenschappelijk socialist, verplicht zijn uwe „opvatting” te herroepen, of ten minste zóó lang buiten dienst te stellen tot tijd en wijle een nieuw, meer deugdelijk logisch fundament haar weêr tot „wetenschap” had kunnen verheffen.

Wanneer Gij echter het onderzoek van de door U opgeroepen kritiek der Marxistische stellingen met behulp van de Marxistische methode zonder meer weigert, dan verlaat gij juist dáárdor den bodem der wetenschap en Uwe „opvatting” van het socialisme keert berouwvol van de wetenschap tot de utopie terug. En dan zijt Gij ten minste in het vervolg voor mijne aanvallen veilig. Want Uwe „opvatting”, is voor mij in het geheel niet interessant meer, zoodra zij niet meer is een zaak van

de wetenschap, maar van *geloof*. Over geloofsquesties, over den „waren God” mogen rabbi en monnik, die Gij zoo plezierig in het veld brengt, strijden zooveel hun hart begeert. Wanneer het U zalig maakt te *gelooven*, dat onze tegenwoordige maatschappij zich kan inwikkelen tot een toestand, waarin de markt, de concurrentie, het geld als waarde-meter, enz., niet meer zullen bestaan, dan heb ik daar evenmin wat op aan te merken, als op het geloof, dat de vegetariërs, de esperantisten en alle andere... anen en... isten gelukkig maakt.

Maar ik nam tot nu toe aan, dat Gij geen utopist, maar een wetenschappelijk socialist waart. Wanneer ik mij echter daarin mocht vergist hebben, dan zou ik inderdaad moeten toegeven dat ik mij „donquichottisch”, zooals Gij schrijft, zou hebben aangesteld. Want ik had dan gedacht in te rijden op een gepantserden reus en het zou blijken, dat het maar een windmolen was, die zonder ophouden klappert, maar geen meel geeft.

Zoo, en nu moogt Gij doen wat Gij wilt — en durft. Van rechtswege zijt Gij, naar mijn beste weten, als uitgever van het eenige officieele wetenschappelijk orgaan van Uw partij, krachtens Uw ambt, verplicht wetenschappelijke aanvallen met *wetenschappelijke middelen* af te weren. Maar dat is een zaak van Uw geweten en van Uw partij!

Wanneer Gij wetenschappelijk wilt argumenteeren, dan zult Gij mij altijd bereid vinden. Wanneer gij echter den mij opgedrongen strijd met die andere middelen wilt voortzetten, omdat zulk werk persoonlijk Uw fatsoen te na is, dan ruim ik het veld voor U, zonder strijd. „Wie scheldt heeft ongelijk”, en ik ben er zeker van, dat wanneer Gij zóó doet, eerst enkele en dan steeds meerdere van hen, wien het aangaat, tot de overtuiging zullen

komen; dat de anti-kritische druiven U te hoog hangen...

En nu ten slotte nog een heel kort woord over de „van den beginne af gescheiden opvatting”, die ik, naar Gij beweert, tegenover de Uwe vertegenwoordig: Gij noemt mij „*Bodenreformer*”. Wat Gij daaronder verstaat, weet ik niet; ik ken het alleen als een verzamelwoord, dat vertegenwoordigers van de meest verschillende theorieën omvat. En ik weet, dat ik van elk der mij bekende „*Bodenreformer*” theoretisch oneindig veel verder afsta, dan van Karl Marx. *Ik ben Marxist!* Hoewel niet in den zin, waarin Gij dit opvat als onvoorwaardelijk aanhanger van iedere stelling die Marx heeft opgesteld, maar wèl in den eenigen wetenschappelijken zin: dat ik praktisch op de door Marx gelegde fundamenten getracht heb voort te bouwen. Ik heb in dit geschrift geconstateerd, dat ik in negen hoofdpunten sta op den bodem der Marxistische theorie en alleen ten opzichte van twee hoofdpunten van hem afwijk. Ja zelfs mijn „*bodenreformerische*” sympathieën, zijn zuiver Marxistisch en zelfs Kautskyistisch; want Marx, en hem volgend, Gij zelf constateert uitdrukkelijk: dat dáár, waar een ieder den vrijen toegang heeft tot den grond, productie-middelen géén méérwaarde kunnen afwerpen, d. w. z. geen kapitaal zijn. Gij en Marx gelooven, dat alleen in de koloniën deze voorwaarde kan bestaan, waaronder het kapitalisme is uitgesloten; ik beweer, dat zij overal aanwezig is, waar de grond niet door afsluiting van het grootste deel der oppervlakte gemonopoliseerd is, en deze bewering steunt op de uitkomst van een eenvoudige deelsom, die zóó gemakkelijk is, dat een schooljongen haar kan narekenen. Wij zijn het dus principieel-theoretisch volkomen eens en Gij behoeft nog maar alleen deze kleine deelsom na te rekenen, om

vast te stellen, of het U ook passend voorkomt, het geheel met mij eens te zijn.

Het komt mij voor, dat dit heel goed in de „korte discussie” kan worden uitgemaakt, waarvoor Gij, naar Gij voorgeeft, alleen de ruimte en den tijd beschikbaar hebt.

DR. FRANZ OPPENHEIMER.